

Gildebrief

Ambacht van molenaar
staat op de Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel Erfgoed Nederland

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

37e jaargang no. 2 juni 2018

COLOFON

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.500 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen.

Het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de boekhouder (zie hieronder).

Bestuur van Het GVM

Voorzitter
Erik Kopp
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris + communicatie
Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp (NH) 06 - 4308 5173
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester
Geert Jonker
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator
Leen Lagerwerf
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie

Willem Boender
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenspersonen

Ada Meurs
Van Middachtenmarke 33, 8016 GC Zwolle 06 - 1676 6741
Hub van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg 013 - 536 2100

Verzekering en boekhouding

Jan Wieffer
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Website

Kees Kammeraat (waarnemend beheerder)

Examencoördinator

Wilma Dondergoor
examencoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole

Andre Canrinus
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen

Hub van Erve
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt molenbiotoop

Mark Ravesloot (De Hollandsche Molen)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam 020 - 623 8703
DHM@molens.nl

Rekeningnummers

IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL26 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

Kon. Bibliotheek: ISSN 1381-9151

Verslag van de ALV

4

Restauratie afgebrande molen

14

Windstreken en luchtsoorten

24

De vrijwilliger heeft recht op een veilige werkplek

26

In dit nummer:

juni 2018

Verslag van de ALV in Zaandam	4
In de rouw	8
Jurre Riphagen krijgt Jeugdlintje	9
Molenterriër bijt zich vast	9
Cursus Levensreddend Handelen	10
Ere wie ere toekomt	10
Klein onderhoud aan molenzeilen	12
Restauratie afgebrande molen	14
Het bouwen van een stalen roede	20
Windstreken en luchtsoorten	24
Vrijwilligers werven met affichemaker	25
De vrijwilliger heeft recht op een veilige werkplek	26
Drentse molens laten wieken massaal rondgaan	27
Opening Nationale Molendag	27
Word Molenaar!	27

Redactie Gildebrief

Hoofdredactie: Bas de Deugd
Namens bestuur: Tom Kreuning
Redactieadres: Dirk Karsstraat 47, 4143 AX Leerdam
Tel: 0345 - 630112
redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Eindredactie: Mark Dwarswaard
Tekstredactie: Barend Zinkweg

Vormgeving

Studio De Bunschoter

Druk

Drukkerij de Bunschoter, www.debunschoter.nl

Kopij en mededelingen

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **septembernummer** van 2018 moet in het bezit zijn van de redactie **voor 1 augustus 2018**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie.

Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Wijziging persoonsgegevens

Voor het wijzigen van persoonsgegevens, bijvoorbeeld bij verhuizing, ga je naar de website www.vrijwilligemolenaars.nl vervolgens log je in met je lidnummer en je postcode (je lidnummer vind je op het adreswikkelt van deze Gildebrief). Ga dan naar "Mijn gegevens" en vul de nieuwe gegevens in. Hier kan je ook aangeven of je wel/niet de Gildebrief als papieren versie wilt ontvangen.

Nummer 2

Beste molenaar,

Voor je ligt de nieuwe Gildebrief. Ook deze Gildebrief is weer gemaakt door molenaars en voor molenaars. Ik blijf het maar benadrukken zonder jullie bijdragen was deze Gildebrief niet gelukt. Blijf dus vooral artikelen opsturen.

De opzet van de omslag is voor dit jaar een oude foto van een molenaar gecombineerd met een soortgelijke actuele foto van een molenaar. De uitwerking van dit idee is lastiger want een goede foto van een molenaar is moeilijk te vinden.

Lijkt het je leuk om op de cover van de Gildebrief te staan? Stuur dan een foto in liggend formaat van voldoende grootte naar ons.

Het ambacht van molenaar staat op de Unesco-lijst van immaterieel erfgoed. Maar is wat wij op de molen doen wel echt een ambacht?

Om niemand te kort te doen zal ik deze vraag beantwoorden voor mijn eigen situatie.

Ik maal op molen Ter Leede in Leerdam. Ik doe dit als hobby, als vrijetijdsbesteding. Ik verdien er geen geld mee en de molen is niet meer in functie als poldermolen. Maar omdat mijn hobby het verantwoord omgaan met een eeuwenoud werktuig is waar al honderden jaren molenaars hebben gewerkt is het woord hobby te weinig zeggend. Want met mijn werkzaamheden op en rond de molen zet ik deze eeuwenoude kennis door naar een volgende generatie. Ambacht geeft een betere omschrijving van deze kennis en vaardighe-

den. Ik ben benieuwd hoe jij hier over denkt.

Veel leesplezier!

Namens de redactie,

Bas de Deugd

KAM, mei 2018

Het besluit om de minimumleeftijd voor het beginnen aan de opleiding voor wind- of watermolenaar te verlagen van 16 naar 14 jaar is historisch.

Al langere tijd was hierover discussie en waren de meningen verdeeld. Inleidende beschielingen voor dit besluit vonden ondermeer plaats tijdens de Opleidingsraad van november vorig jaar. Toen waren er echter nog teveel ontbrekende puzzelstukjes.

Op de Algemene Ledenvergadering van 7 april beschikten we over meer informatie. Rekening houdend met de schriftelijke reacties die vooraf waren ingediend en gehoord de discussie tussen de aanwezige leden heb ik twee voorstellen in stemming gebracht. Allereerst het verlagen van de leeftijd van 16 naar 14 jaar en ten tweede het herzien van de bijlage bij het Huis-houdelijke Reglement (HHR): "Toegestane

werkzaamheden jongeren onder de 16 jaar" (bekend als jeugdreglement). Beide voorstellen zijn met een ruime meerderheid door de aanwezige stemgerechtigde leden aangenomen. Een commissie zal de besluiten verwerken tot handzame regelgeving. Dat zal leiden tot een aanpassing van het HHR, de bijbehorende bijlage en een model-overeenkomst tussen de instructeur-molenaar, de moleneigenaar en de ouder(s) van de minderjarige leerling-molenaar. Ook volgt nog een advies of de examenleeftijd moet worden gehandhaafd op 18 jaar.

Vrijdag 11 mei was ik aanwezig op de Schiedamse molen De Vrijheid voor de opening van Nationale Molendag 2018. Deze opening werd verricht door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, mevrouw Van Engelshoven. Ik ben blij over de toenemende aandacht van de overheid voor de molenaars en de molens. De erkenning door UNESCO is daarbij een goede kapstok.

Dit helpt ons de molenaar blijvend in de belangstelling te houden.

Ten slotte feliciteer ik alle geslaagde molenaars die dit voorjaar hun getuigschrift wind- of watermolenaar hebben behaald. Ik wens jullie veel genoeg in het uitoefenen van het molenaarschap. Uiteraard gaan ook felicitaties uit naar alle (instructeur-) molenaars die hun tijd en energie hebben gegeven om hun leerlingen op te leiden. Dank!

Erik Kopp, voorzitter

Verslag van de ALV in Zaandam

DOOR: TOM KREUNING, secretaris

Verslag van de Algemene Ledenvergadering op 7 april 2018 in Zaandam

1. Opening

Voorzitter Erik Kopp heet alle 65 aanwezigen van harte welkom in de voormalige koekfabriek van Verkade in Zaandam. Er zijn vertegenwoordigers van onze zusterorganisaties (De Hollandsche Molen, Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde, Gild Fryske Mounders) en de overheid (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Afmeldingen zijn onder andere ontvangen van Harm Jansen die een grote operatie achter de rug heeft en namens de vergadering veel beterschap krijgt toegewenst.

De molenaars die het afgelopen jaar zijn overleden worden staand herdacht. De nabestaanden worden alle sterkte toegewenst.

Het programma kent een ochtenddeel en een middagdeel. In de ochtend is de Algemene Ledenvergadering en na de lunch de uitreiking van de getuigschriften van de korenmolenaarscursus. Daarna is er een programma op de Zaanse Schans.

2. Personeelswisselingen

Karel Ouendag is nu echt aftredend en Geert Jonker wordt de nieuwe penningmeester. Kees Kammeraat wordt de nieuwe, waarnemende beheerder van de website en volgt Jochem van Engelenhoven op. André Canrinus volgt Leo Tiggelman op als de nieuwe coördinator voor de

bliksemafleidercontrole. De voorzitter dankt de leden die zich voor de vereniging hebben ingezet.

Karel Ouendag heeft vanaf december 2013 tot nu het penningmeesterschap op zich genomen. Daarnaast heeft hij veel onderwerpen in het belang van de molenaar opgepakt. Zo zijn de ongevallen- en aansprakelijkheidsverzekeringen verbeterd. De beide handboeken van de basisopleiding voor de windmolenaar zijn vernieuwd. Ook is er een nieuw modelcontract voor de molenaar, iets waar de moleneigenaren ook heel blij mee zijn. Op het gebied van veiligheid zijn onderwerpen als aansprakelijkheid en valbeveiliging door Karel opgepakt. Als dank overhandigt Erik Kopp een donder- of stormglas wat symbool staat voor de voortvarende aanpak van Karel.

Geert Jonker stelt zich voor als de nieuwe penningmeester. Hij is geboren in 1948 en heeft een technische achtergrond. Hij is geboren en getogen in Hattem en na wat omzwervingen sinds drieënhalf jaar weer terug in Hattem. Na zijn pensionering is Geert sinds 2016 op molen De Fortuin in opleiding en hij hoopt dit jaar de opleiding af te ronden. Deze molen is ooit nog van zijn grootvader geweest. Erik Kopp wenst hem succes en plezier in zijn functie als penningmeester.

3. Het verslag van de vorige Algemene Ledenvergadering van 1 april 2017

Dit wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Bestuursmededelingen

Unesco

Op 7 december 2017 is het ambacht van wind- en watermolenaar bijgeschreven op de representatieve lijst van immaterieel cultureel erfgoed bij UNESCO. Het is een lang traject geweest. Van de Nederlandse lijst werden we in 2015 voorgedragen door de Nederlandse staat voor de internationale lijst. Er is binnen het Gilde nog wel eens discussie over welk ambacht nou genomineerd is en of het ambacht nog wel bestaat. Erik Kopp begrijpt deze discussie en tegelijkertijd onderstreept hij dat met deze erkenning de molenaar meer bekendheid heeft gekregen. Door het hele land zijn molenaars gebeld voor interviews voor de radio en kranten. UNESCO is hiervoor de kapstok geweest. Het is belangrijk dat we de vaardigheden voor de toekomst veilig stellen die een molenaar nodig heeft om een molen te bedienen. De beroepsmolenaars en het Gilde van Vrijwillige Molenaars zorgen daarvoor. Het UNESCO-actieplan heeft nieuwe activiteiten voortgebracht. Het opleiden en werven van nieuwe molenaars is niet zo nieuw voor het Gilde. Wel nieuw is dat Nederland gidsland wordt voor de ons omringende landen. Nederland heeft een goede molenaarsopleiding en zorgt uitstekend voor de molens die veelal geen economische functie meer hebben. Er zijn incidenteel contacten met molenorganisaties in Duitsland, België, Denemarken, Frankrijk en Engeland maar daar zit geen echte structuur in. Het bestuur wil dit gaan oppakken. In 2020 wordt er samen met de RCE en KIEN een internationale conferentie georganiseerd.

Vanuit de afdelingen komt het verzoek om een promotiefilm te maken die op de lokale TV vertoond kan worden. Vooralsnog kan de promotiefilm die is gemaakt voor UNESCO prima als alternatief dienen. Ook is er het verzoek om een standaardpresentatie te maken die uit modules is opgebouwd en die voor verschillende doelgroepen gebruikt kan worden. Hulp, voorstellen en scenario's hiervoor zijn welkom. Het bestuur kan dit niet alleen doen. Dit alles zal eveneens de bekendheid van de molenaar kunnen vergroten.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Deze verordening is er al twee jaar maar zal vanaf 25 mei aanstaande gehandhaafd gaan worden. Het gaat erom dat een vereniging, die persoonsgegevens verzamelt van haar leden, zich moet realiseren welke gegevens echt nodig zijn en hoe deze zijn beveiligd. Kunnen de leden er zelf bij en welk plan is er als de database gehackt wordt? Hoe lang worden gegevens bewaard als een lid weggaat? Kortom: is er een privacybeleid? Het bestuur zorgt ervoor dat dit allemaal voor 25 mei geregeld is.

Daaraan gekoppeld zal per maart 2019 het contract met de huidige host Websolve worden beëindigd. Het Gilde zoekt een andere host voor de website inclusief de ledenadministratie. Rond de zomer wil het Gilde kunnen werken met een proefmodule van een nieuwe host. Het streven is vanaf oktober hiermee gereed te zijn, zodat de ledenadministratie voor het nieuwe contributiejaar klaar is. Leen Lagerwerf en Willem Boender zijn hier mee bezig en krijgen hulp van Frans Tullemaans die bij de totstandkoming van de huidige website betrokken is geweest.

Veiligheid

De incidentenlijst staat inmiddels op de website. Vanaf 1975 worden gemelde en anderszins bekende incidenten bijgehouden. Nicole Bakker vraagt of het publiceren van incidenten wel geoorloofd is onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Voorzitter Erik Kopp

denkt van wel, met name als het anoniem gebeurt en als een incident al in de krant heeft gestaan.

Tweemaal per jaar vindt er een overleg plaats tussen de vier voorzitters van De Hollandsche Molen, het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde, het Gild Fryske Mounders en het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Tijdens dit overleg is veiligheid een vast onderdeel op de agenda en voor dit onderwerp is er een nieuwe werkgroep Veiligheid opgericht. Zij werken in opdracht van de vier voorzitters gericht een aantal onderwerpen uit. Het ongevallennactieplan, een standaard bezoekersprotocol met daaraan gekoppeld de instructie voor molenaars en de afscherming van het gevlucht zijn de onderwerpen die nu worden uitgewerkt.

Er is op 10 maart een veiligheidsdag georganiseerd waarbij alle veiligheidscoaches aanwezig waren. Het met elkaar overeengekomen profiel van de veiligheidscoach staat op de website. Verder zijn de onderwerpen besproken die de werkgroep Veiligheid heeft uitgewerkt.

Jeugdopleiding

Erik Kopp gaat over tot de behandeling van drie voorstellen (ingediend door Karel Ouendag) die betrekking hebben op de aanvangsleeftijd voor het beginnen van de opleiding tot vrijwillige molenaar. Het eerste voorstel is om de leeftijd waarop je de opleiding kan starten te verlagen van 16 naar 14 jaar. Het tweede voorstel is om te onderzoeken of er ook een jeugdopleiding moet komen voor kinderen onder de 14 jaar. Het derde voorstel is om de bijlage bij het Huishoudelijk Reglement "Toegestane werkzaamheden jongeren onder de 16 jaar" (beter bekend als het jeugdreglement) aan te passen met minder verboden en meer van wat er nou wel mag.

Er zijn vooraf drie schriftelijke reacties binnengekomen. Reinier de Uijl is niet direct een voorstander maar wil eerst kijken wat de behoefte is. Kortom stelt hij een enquête voor. Andries Higler is een groot voorstander en hij vindt dat we in het jeugdreglement heel veel beperkingen

De Koekfabriek waar de ALV werd gehouden

Bekenden spreken elkaar en bekijken de molen

opleggen waarvan hij betwist of ze allemaal wel noodzakelijk zijn. Patrick van Kessel is een uitgesproken tegenstander. Het mag misschien allemaal wel, maar moet je het dan ook willen. Een instructeur krijgt in zijn ogen een extra verantwoordelijkheid.

Karel Ouendag geeft mondeling een toelichting. Hij wil de vergadering in overweging geven om artikel 1 lid 1 van het Huishoudelijk reglement aan te passen, zodat de minimum-leeftijd naar 14 jaar gaat. Hij heeft veel positieve reacties gekregen op het voorstel en heeft ook vaak dezelfde vraag gekregen: mag het wel? Het antwoord daarop is ja. De basis inspectie module van het ministerie is hier duidelijk in. Daarnaast zijn er voor het verlagen van de leeftijd geen wettelijke beperkingen. De ARBO-wetgeving gaat met name over werk. We hebben het nu over een opleiding onder toezicht. Bovendien zijn er geen verzekeringsbeperkingen. De verzekeringen van het Gilde gelden ook voor de 15- en 14-jarigen.

Erik Kopp vraagt de leden te reageren op het eerste en het derde voorstel. Het tweede voorstel wil hij pas in een later stadium aan de orde stellen.

Er ontstaat een stevige discussie tussen voor- en tegenstanders. Het zou maar gaan om 10 jeugdigen tussen de 14 en 16 jaar. Er moet eigenlijk meer gedaan worden om twintigers en dertigers aan te trekken. Er wordt al meer dan veertig jaar geroepen om verjonging maar dat gaat niet zo hard. Iedere instructeur mag zonder opgaaf van redenen een leerling weigeren. Degenen die geen jeugdigen willen, hoeven dat dus niet te doen. Het gaat hier, in tegenstelling tot de weigerambtenaren, om vrijwilligerswerk.

Erik Kopp brengt het eerste voorstel "de aanvangsleeftijd te verlagen van 16 naar 14 jaar" in stemming. Een ruime meerderheid van de aanwezige stemgerechtigde leden stemt voor dit voorstel. Patrick van Kessel wil genotuleerd hebben dat hij tegen is.

Ook het derde voorstel het "herzien van het jeugdrelement" brengt Erik Kopp in stemming. Een ruime meerderheid van de aanwezige stemgerechtigde leden stemt voor dit voorstel. Bart Slooten geeft het bestuur in overweging om ook de examenleeftijd te verlagen, mede

gezien de ontwikkelingen bij het autorijden waar men vanaf 17 jaar examen mag doen.

Het bestuur zal een commissie samenstellen die beide voorstellen zal verwerken tot passende regelgeving. Dat betekent onder meer het aanpassen van het Huishoudelijk Reglement artikel 1.1 en het herzien van de bijlage "Toegestane werkzaamheden jongeren onder de 16 jaar". Ook zal de commissie opdracht krijgen een modelovereenkomst te maken geldig voor de moleneigenaar, de instructeur-molenaar en de ouders van de minderjarige leerling-molenaar. Tenslotte zal de commissie adviseren over het verzoek van Bart Slooten.

Barend Zinkweg vindt dat de aansprakelijkheid goed onderzocht moet worden. Er zijn tot op heden geen incidenten bekend met minderjarigen, maar het is nu ook al zo dat een volwassene verantwoordelijk is voor het handelen van een minderjarige.

Jeroen Stricker merkt op dat de moleneigenaar eigenlijk de belangrijkste figuur is om jeugdleden wel of niet toe te staan.

5. Jaarverslag 2017

Het jaarverslag van de secretaris is een multimedia-presentatie met filmpjes en foto's van de gebeurtenissen van het afgelopen jaar. Het jaarverslag dat ook in de Gildebrief heeft gestaan wordt vastgesteld.

6. Financieel verslag 2017

De jaarrekening over 2017 wordt door de voorzitter gepresenteerd. Het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven laat een positief saldo zien. De uitgaven zijn iets omhoog gegaan, mede door de viering van het 45-jarig bestaan. De Gildebrief is dikker geworden en de oplage is omhoog gegaan door het grotere aantal leden. De inkomsten zijn gunstiger uitpakend doordat er minder lesstof nodig was wat weer komt door wat minder nieuwe aanmeldingen. Dat is natuurlijk weer niet zo gunstig, maar de uitstroom van leden is ook minder. Daarnaast is de vernieuwing van de lesstof in eigen beheer gedaan wat weer geld bespaarde.

Van de overheid krijgen we elk jaar € 20.000 subsidie. Dat geld wordt

besteed aan de opleidingen. Het is de helft van wat het Gilde per jaar aan opleidingen uitgeeft. Gerard Troost van de RCE meldt dat er een vierjarenplan komt waardoor er niet ieder jaar een aanvraag ingediend hoeft te worden.

De afdelingen besteden niet allemaal het geld dat ze krijgen voor scholingen. De regel is dat geld dat niet besteed wordt aan het eind van het jaar moet worden teruggestort.

De balans laat zien dat er geld op de rekening staat. Het Gilde heeft het vermogen op twee verschillende 'groene' bankrekeningen staan: de Triodosbank en de ASN.

Ton Maas spreekt namens de kascommissie en stelt de vergadering voor het bestuur decharge te verlenen voor het in 2017 gevoerde financiële beleid. De leden bevestigen dit met applaus.

7. Begroting 2018

De begroting 2018 wordt door Geert Jonker gepresenteerd. Er worden geen wijzigingen in contributies en premies doorgevoerd. De bedragen zijn ongeveer hetzelfde als vorig jaar. De vergadering keurt de begroting 2018 goed.

De nieuwe kascommissie gaat bestaan uit Nico van den Broek, Johan Ottevanger en Karel Ouendag. Er ontstaat discussie of Karel Ouendag wel in de kascommissie moet komen en er wordt over gestemd. De meerderheid is voor deze nieuwe samenstelling.

8. Rondvraag

Nicole Bakker vertelt over de Nationale Molendagen, de molenprijs en het project om elk kind een molen te laten bezoeken. De Hollandsche Molen bestaat dit jaar 95 jaar en daarom is de molenprijs dit jaar € 95.000.

Leen Lagerwerf doet een oproep voor het versterken van het team wat betreft de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de nieuwe host.

Pierre Veuger meldt dat een aantal hoofdstukken van de oude basisopleiding al eens vertaald is in het Engels. Hiervan mag het Gilde gebruik maken.

Eric Zwijnenberg is voorstander van het verlagen van de leeftijd en meldt dat veel molenaars (waaronder Jan den Besten) al op 13-jarige

Afscheid van penningmeester Karel Ouendag

leeftijd zelfstandig op een poldermolen maalde.

Gerard Troost complimenteert het bestuur met het reilen en zeilen van de vereniging.

Erik Kopp dankt alle leden voor hun vrijwilligerswerk en sluit de vergadering.

Na de lunch vertelde Jan Klees van de Zaanse Molen iets over de toekomstplannen van deze vereniging.

De geslaagden van de korenmolenaarscursus ontvingen uit handen van Hans Titulaer het certificaat.

Hierna verplaatsten de deelnemers zich naar De Zaanse Schans voor een exclusieve rondleiding in paltromolen De Gekroonde Poelenburg en de andere molens op de Schans. De dag werd afgesloten met een borrel op het terras van restaurant De Hoop op d'Swarde Walvis. We danken vereniging De Zaanse Molen voor de gastvrije ontvangst op hun molens.

Voorzitter Erik Kopp krijgt uitleg over het zagen

Veel interesse voor paltromolen "De Gekroonde Poelenburg"

In de rouw (1)

Molen De Prins van Oranje rouwt

Met groot verdriet hebben we afscheid moeten nemen van onze molenaar Bert Smid.

Bert heeft zich gedurende ruim twintig jaar met ziel en zaligheid voor onze molen ingezet. Trouw was hij drie keer in de week aanwezig om met de molen te draaien en te malen. Bovendien zette hij zich op allerlei manieren voor de inwoners van

Buren in. Altijd was daarbij gastvrijheid en hartelijkheid te voelen.

We missen zijn deskundigheid, positiviteit en humor ontzettend!

Namens het hele team,

Cees de Jong

In de rouw (2)

In memoriam Theo Siepe 1948-2018

De wieken van meelmolen De Herder in Medemblik staan in de rouwstand. Molen en vrijwilligers rouwen om het verlies van Theo Siepe. De altijd opgewekte en geliefde molenaar overleed zaterdag 17 maart plotseling na een kort ziekbed. Het is bijna niet voor te stellen. De man die tot voor kort met het grootste gemak tot bovenin de wieken klom om de zeilen vast te maken, zal de wieken van De Herder nooit meer zien draaien. "Het nieuwe seizoen komt eraan en Theo was er helemaal klaar voor", zegt Piet Goverse, voorzitter van het bestuur van De Herder.

"Het is een enorm verlies en we gaan hem ontzettend missen: als molenaar, maar bovenal als mens".

Theo Siepe was een van de mensen die het leven kleurden. Helemaal gelukkig was hij als hij de wieken van de molen weer draaiend had. Als hij in zijn overall op de kapzolder rondliep waar de bonkelaar en het bovenwiel draaiden. Nauwelijks hoorbaar, want de molenaar zette de raderen altijd goed in de bijenwas. Schitterend vond hij het. "Ik ben schathemeltjeriek", zei hij dan.

Theo Siepe was in 2013 na zijn pensionering bij De Herder komen aanwaaien. Hij zou eerst alleen het groenonderhoud doen, maar raakte al snel geboeid door de molen en ging er nooit meer weg. Hij volgde de molenaarsopleiding en gaf later het fakkeltje door aan leerling-molenaars. Drie dagen in de week hield hij de molen draaiend. "Hij bracht 's ochtends zijn kleinkinderen naar school en dan kwam hij naar De Herder. Voor tien uur had hij vaak al de eerste toeristen binnengelokt", zegt Goverse.

Met aanstekelijk enthousiasme kon Theo Siepe over de molen vertellen. Groepen buitenlanders, daar draaide hij zijn hand niet voor om. Hij had vroeger nooit Engels gehad op school, maar hij keek het kunstje af van de gidsen die hij in de molen over de vloer kreeg. Een bezoek aan de molen werd helemaal onvergetelijk als de molenaar zijn klompen aanbood en een dansje maakte. Daar koos hij vrouwen met kleine voeten voor uit. Die pasten met de schoenen aan in zijn klompen.

Conny Vertegaal

Overgenomen uit het Noordhollands Dagblad.

Jurre Riphagen (MIO) krijgt Jeugdlintje

DOOR: GERRIT GRAMSER, Daams' Molen in Vaassen

Op 25 april 2018 heeft burgemeester H. van der Hoeve onze molenaar-in-opleiding Jurre Riphagen de versierselen van het Jeugdlintje van de gemeente Epe omgehangen en de daarbij behorende oorkonde overhandigd. Naast Jurre werden nog twee andere jeugdigen verrast. Dat gebeurde allemaal op de molen en daardoor was het voor alle betrokkenen makkelijker om het voor hem zo lang mogelijk geheim te houden.

Het jeugdlintje ontvangen jonge mensen die zich belangeloos inzetten voor anderen of voor vrijwilligerswerk. Het is een waardering vanuit de gemeente voor hun inzet en mogelijk een voorbeeld of stimulans voor andere jeugdigen. Uiteraard is hij hiervoor voorgedragen door ons molenteam, omdat ook wij hem zeer waarderen.

Jurre is nu zo'n twee jaar erg actief op onze molen. Hij is een vriend van Ramon Kroes: ook een leerling op Daams' Molen, die een jaar eerder bij ons kwam en vorig jaar is gedecoreerd. Samen reizen zij stad en land af om andere molens te bezoeken en daar-

van te leren. Zij zijn daarbij erg kritisch en opmerkzaam. Regelmatig zien zij dingen op andere molens die hen vreemd of gevaarlijk voorkomen en die soms leiden tot aanpassing door molenaar of molenmaker.

De eerlijkheid gebied te zeggen dat deze jonge mannen al meer molens hebben bezocht en mensen hebben leren kennen dan de senioren op onze molen. Daardoor hebben ze zich landelijk en gewestelijk al op de kaart gezet.

Jurre is een lopende molen-encyclopedie. Wat hij ziet en hoort wordt in zijn geheugen opgeslagen en wijd uitgedragen. Hij is in die twee jaar zeer vaardig geworden in het bedienen van de molen gepaard gaand met de nodige verantwoordelijkheid en inzicht. In het begin had hij nog hoogtevrees, maar hij klimt nu als een kat het gevlucht in om zeil voor te leggen. Uiteraard gebeurt dit onder verantwoording en toezicht van een gediplomeerde molenaar. Ook het rondleiden van bezoekers pakte hij al heel vroeg op. Daarbij maakte het voor hem niet uit of hij

uitleg moest geven in het Nederlands of een andere moderne taal.

Samen met Ramon vormt hij de volgende generatie molenaars op Daams' Molen. Daarom hopen wij dat hij nog lang op Daams' Molen actief zal blijven en zich zal inzetten voor de 'molenwereld'.

Molenterriër bijt zich vast!

DOOR: BAS DE DEUGD, met dank aan het Friesch Dagblad

De prijs voor Vernuft en Volharding krijg je niet zomaar. Daar komt doorbijten en volhouden aan te pas. Kwaliteiten die op het lijf zijn geschreven voor Rien van Schaijck.

Bij de laatste jaarvergadering van de Hollandsche Molen mocht hij deze prijs in ontvangst nemen voor zijn strijd voor de molens op het eiland De Burd bij Grou in Friesland. Door de aanleg van een kanaal worden 3 molens in 'het lege midden' van Friesland in hun voortbestaan bedreigd. Namens de stichting Poldermolens Het Lege Midden is hij gesprekspartner geworden aan de onderhandelingstafel. De molenaar kondigt op voorhand al aan dat hij zal doorvechten tot aan de raad van State. Een molenterriër laat nooit los.

"De molens staan bij mij op nummer een, de honden komen op de tweede plaats", zegt Van Schaijck. "Ik heb nooit een relatie gehad. De meeste molenaars zijn niet getrouwd. Het zijn vrijbuiters. Bij nacht en ontij er op uit. Ze hebben passie voor molens, natuur, het weer".

In 2002 kreeg Rien de biotoopprijs en in 2011 werd hij voor zijn inzet voor de molens koninklijk onderscheiden.

Cursus Levensreddend Handelen

DOOR: BESTUUR AFDELING OVERIJSSSEL GVM

Het bestuur van de afdeling Overijssel is van plan om voor haar leden een cursus "Levensreddend handelen" te organiseren, met het accent op levensbedreigende situaties. Om te toetsen of dit werkelijk een goede investering is, hebben we als instructeurs en afdelingsbestuur in januari van dit jaar deze cursus gevolgd. De cursus bestond uit een ochtend op zaterdag en werd verzorgd door Nienke Rakhorst. Zij heeft in het dagelijks leven een bedrijf in vitaliteits-management onder haar hoede: Massaal Vitaal.

Doel van de cursus is, dat je gepast kan reageren als iemand "wegvalt". Nienke legde eerst uit wat de werking van de drie-eenheid "Hersens, Hart en Longen" zo belangrijk maakt. Als een van deze vitale organen ermee ophoudt, is er sprake van een levensbedreigende situatie voor de persoon die dat overkomt. Mocht dit op de molen gebeuren

met een collega-molenaar of één van de bezoekers, dan is snel en juist handelen letterlijk van levensbelang. We leerden hoe we snel kunnen ontdekken welk van deze vitale

functies uitgevallen is. Verder leerden we wat de juiste, bijbehorende handelingen zijn die wij dan moeten uitvoeren.

Aan het einde van het ochtend wisten we:

1. Hoe te weten wat er aan de hand is.
2. Het waarom, wanneer en hoe van de stabiele zijligging. (oefenen stabiele zijligging)
3. Het waarom, wanneer en hoe van reanimatie.
4. Het belang van het bij je hebben en (laten) gebruiken van je mobiele telefoon (112).
5. Het toepassen en (laten) halen van een AED als die in de buurt aanwezig is.

Het was een nuttige cursus, vanwege de inhoud en omdat Nienke op een zeer heldere en prettige manier les gaf. We zijn daarom van plan om de cursus mogelijk te maken voor alle leden die dat willen.

Ere wie ere toekomt

DOOR: DIRK BROUWER

Molenaar Daams' Molen in Vaassen

Kent u de wet van Eau de Cologne inmiddels? In de Gildebrief no 1 van maart 2018 hebt u hier over kunnen lezen. Aan het einde van dat artikel vroeg ik mij af: "Wie heeft Eau de Cologne/4711 in verband gebracht met de omtreksnelheid van het gevluht van een molen?" Het antwoord is... Henk Klöpping.

Henk is molenaar op de molen De Groote Polder in Slochteren en hij heeft zich onder andere beziggehouden met de lesstof die is ontwikkeld door de Molenstichting Mid- en Oost Groningen (MSMOG). In hun lesbrief 03 van jaargang 2017 wordt er in bonusvraag 12 melding gemaakt van de "Odeklonjeregel". In Groningen en omstreken moet deze regel dus wel bekend zijn. Dat de

regel na ruim een jaar al tot wet is verheven en nu in heel Nederland bekend is geworden, vond Henk prachtig.

Zo mailde hij mij, dat hij in zijn opleiding veel meer gebruik maakt van ezelsbruggetjes. Wat te denken van de vraag, die Henk aan z'n cursisten stelt als hij in de kap komt: "Heb je mijn vriend Sako Schotebu al gezien?" Al een idee wie of wat hij daarmee bedoelt?

Zo gebruikt Henk er nog meer. Misschien is het een idee ezelsbruggetjes over de opleiding te verzamelen en deze af en toe in de Gildebrief op te nemen? Kunnen we er allemaal ons voordeel mee doen. Henk wilde niet zelf reageren in de Gilde-

brief. "Dat laat ik aan jou over", was z'n commentaar. Bij deze!

Bliksems!!!

Hoe lang is het geleden dat bij jou op de molen de bliksemafleider is gecontroleerd? Meer dan 2 jaar? Vraag dan weer een nieuwe, gratis controle aan!

Bliksemafleidercontrole is een service van het Gilde waar leden onder voorwaarden kosteloos gebruik van kunnen maken.

Naast het controleren van de aardverspreidingsweerstand, die doorgaans ook door erkende installateurs wordt gemeten, worden de doorverbindingen en aansluitingen op het wienkruis visueel gecontroleerd op corrosie en wordt de overgangswaerstand gemeten.

Tevens wordt de buigzame leiding visueel onderzocht en wordt de kabelweerstand gemeten. De controleurs van het Gilde voeren geen reparaties en/of verbeteringen uit. Daarvoor dient u een installateur opdracht te (laten) verlenen.

Kijk op www.vrijwilligemolenaars.nl, log in en vul het formulier in.

Er wordt dan spoedig contact met je opgenomen.

Schermafbeelding website

Oproep vakantiefoto's en -verhalen

Vorig jaar plaatsten we een oproep voor vakantiefoto's en verhalen.

Dat doen we nu weer. We hebben diverse foto's ontvangen, enkele met een verhaal erbij.

We konden niet alles plaatsen, omdat de uiterste inzend datum voor het volgende nummer alweer 1 augustus is. Foto's en verhalen die later komen zouden dan in het decembernummer terecht komen, maar dat is ook weer niet handig.

Vandaar nu een oproep voor foto's en verhalen van en over molens en molenaars die je op je vakantie vorig jaar (of dit jaar vóór 1 augustus) bent tegengekomen.

Graag ontvangen wij je foto's en verhalen op: redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Een voorbeeld staat hiernaast; Molenaar Bertran Stomp kwam deze molen vorig jaar tegen in de Franse Bourgogne. Een molen met een bijzonder gevlucht, zoals we dat in Nederland niet tegenkomen. Het is een zg. Bertongevlucht, waarbij de tussens- en achterzomen in- en uit kunnen schuiven, een soort zelfzwichting dus. Dit type gevlucht is ooit eens uitgebreid besproken in een Gildebrief van behoorlijk wat jaargangen geleden (ergens eind jaren 90? Wij konden deze editie zo snel niet meer vinden).

Klein onderhoud aan molenzeilen

Tegenwoordig hebben de meeste molens geen linnen of katoenen zeilen, maar zeilen van WK77. Ondanks dat WK77 een zeer slijtvast kunststofdoek is, zijn ze niet vrijgesteld van onderhoud. Ze hangen het hele jaar door in weer en wind en moeten hun werk doen. Daar wordt ook dit soort zeilen niet beter en schoner van. Een opknapbeurt is daarom af toe noodzakelijk.

DOOR: GERRIT GRAMSER, Daams' Molen in Vaassen

In onze zeilen zaten weliswaar geen gaten en scheuren, maar het stiksel moest wel vernieuwd worden en een reinigingsbeurt was ook niet verkeerd. Dan kun je naar een zeilmaker gaan, maar je kunt het ook zelf proberen. Dat betekende dan wel bijna negentig meter naaiwerk en zesendertig vierkante meter wassen van zware en stugge stof.

Welcome hulp

We wilden voorkomen dat we niet of

bepikt zouden kunnen draaien, omdat de zeilen in onderhoud waren. Daarom hebben we twee oude zeilen van molen Werklust in Oene geleend. Deze waren wel iets te lang, maar door ze met een duikertje voor te leggen functioneerden ze uitstekend. Voor het naaiwerk konden we terecht bij Neijenhuis-Schoenen in Vaassen. Dit bedrijf beschikt over een zware naaimachine waarmee schoenen gerepareerd kunnen worden en die zou dus ook wel molenzeilen aan moeten kunnen. Nadat Harold Nijenhuis

één zeil had voorgedaan, hebben we zelf de overige drie zeilen genaaid. Het kostte een aantal dagen, maar het resultaat is alleszins aanvaardbaar. Het stiksel kan er nu weer vele jaren tegen.

Als wasdag hadden we een mooie draaidag uitgekozen: dan kunnen na de wasbeurt de zeilen op het gevlucht drogen. In de doehet-zelf-wasbox van Carwash Klink konden we met een hogedrukspray, shampoo, wat extra vloeibare zeep en het nodige borstelwerk de zeilen weer mooi schoon krijgen.

Regenkleding was wel wenselijk. Het drogen van de zeilen ging – zoals gezegd – op de 'droogmolen'.

Nu ziet het er allemaal weer Spic & Span uit. Daarmee is de gehele opknappen en opfrisbeurt met succes afgerond en hebben we weer veel geleerd. Ook blijkt dan dat je in het dorp veel gedaan kunt krijgen met de medewerking van de lokale middenstand.

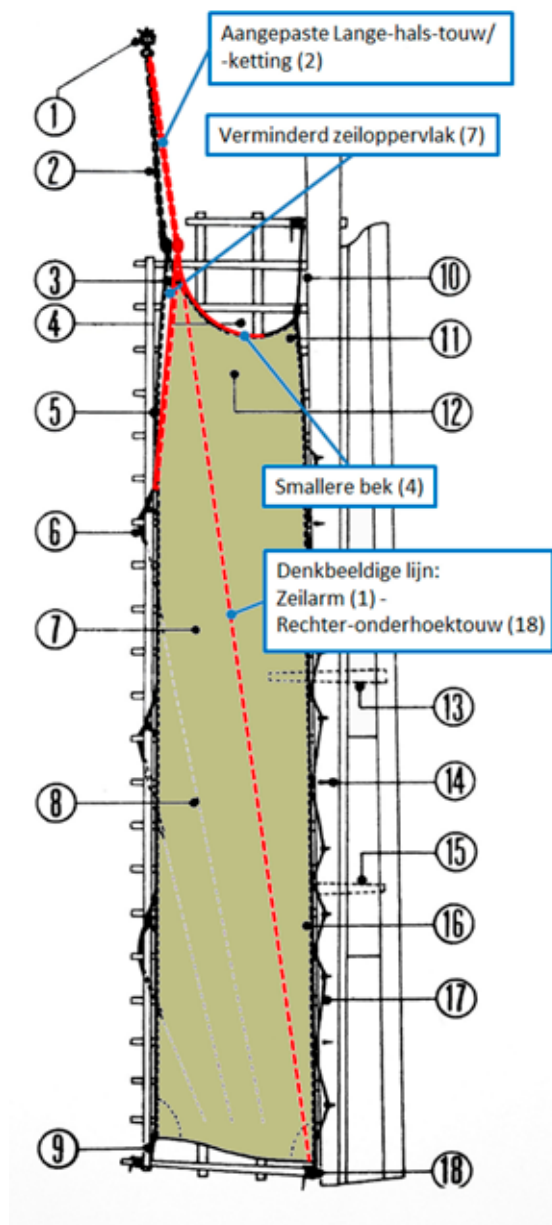
Strak voordragen

Wat wij hierbij opnieuw ervaren hebben, is het gemak waarmee we onze molenzeilen voor kunnen dragen. We hebben in de opleiding geleerd: eerst het rechter onderhoektouw op de juiste hoogte vastzetten, daarna het korte halstouw strak vastzetten en vervolgens zoeken naar een goede lengte van het lange halstouw om geen plooiën in het zeil te krijgen. Op onze molen hoeven we niet te zoeken naar de juiste lengte en kunnen we het lange halstouw gewoon strak vastzetten. Dat werkt lekker snel.

Maar hoe komt het dat we geen last van plooiën hebben? Ons inziens komt dat door de snit van het zeil. Bij onze zeilen valt de richting van het lange halstouw samen met de denkbeeldige lijn die loopt van de zeilarm naar de rechter onderhoek van het zeil (op de tekening van nummer 1 naar nummer 18). Hierdoor ontstaat een vormvaste driehoek met als hoeken de rechter onderhoek, de rechter bovenhoek en de linker bovenhoek. De bek is hierbij weliswaar een beetje smaller en het zeiloppervlak daardoor iets kleiner, maar daar merk je volgens ons niets van. Vanaf de bovenste zwichtlijn (nummer 6) naar beneden heeft het zeil weer de maximale breedte. Over deze 'afwijkende' maatvoering van het zeil hoor je nauwelijks iets. Heeft iemand hier ervaring mee?

Onze zeilen laten zich ook heel gemakkelijk klampen. Maar hiervoor kunnen we geen verband leggen met de hiervoor beschreven afwijkende maatvoering.

(De basis voor de tekening is Fig. 6.3.1.1 van de Basisopleiding Vrijwillige molenaar.)

Restauratie afgebrande molen

DOOR: ARIE VERHOEFF, molenaar Kortrijkse Molen in Breukelen

In de nacht van 14 op 15 maart 2016 werd de kleine wipmolen van de polder Buitenweg in Oud-Zuilen bij Utrecht door brandstichting verwoest. De molen vormde samen met de grote, achtkante molen van de polder Westbroek een prachtig duo.

Vrij snel na de brand kon de eigenaar, De Utrechtse Molens, bekend maken dat de molen weer geheel zou worden herbouwd. De opdracht voor de restauratie werd gegund aan Beijck Molenbouw uit Afferden, de architect was Erfgoedadvies Groen uit Montfoort.

Begin september 2017 bracht een aantal molenaars uit het Utrechtse een bezoek aan Afferden om de stand van zaken van de restauratie te bekijken. Max Beijck was zo vriendelijk ons rond te leiden. Bijgaande foto's geven een indruk van de aanpak van de restauratie, waarbij zoveel mogelijk oude onderdelen behouden dienden te blijven. De Rijksdienst

voor het Cultureel Erfgoed stelt dat tegenwoordig als voorwaarde aan het behouden van de monumentenstatus, met de bijbehorende financiële bijdragen.

De restauratie was al flink gevorderd, zodat we een goede indruk van de herstelde constructie konden krijgen. Na voltooiing zal dat niet altijd meer op deze manier zichtbaar zijn. Vandaar deze serie foto's.

De kapconstructie is grotendeels vernieuwd. Dat is logisch, omdat de hitte van de brand zich daar voornamelijk heeft geconcentreerd.

De kruisarmen van het bovenwiel. Duidelijk is dat we het hier hebben over één van de kleinere wipmolens van Nederland (18,10 meter vlucht).

Het oude bovenwiel was niet meer te redden. Een deel is hergebruikt als tafel in de vernieuwde molen.

Het dekker-halslager komt weer terug. Te zien is hoe Max Beijck bezig is geweest met het uitmeten van de nieuw te gieten bovenas.

De penbalk heeft van onderen een extra steuntje gekregen.

De windpeluw heeft het overleefd, de daklijsten niet.

De prachtige kenmerkende versteviging van de penbalk valt direct op. De wolfsbalk heeft op het oog flink te lijden gehad, maar kon klaarblijkelijk toch worden gehandhaafd.

Even wat hout er af en de staven voor het rondsel liggen klaar. De molen heeft alleen een bovenrondsel: onder heeft Dekker een geheel stalen overbrenging aangebracht.

De molen is teruggerestoreerd naar de complete "Dekkermolen" die het in de jaren '30 is geweest.

De kokerstijlen hebben erg geleden, maar worden versterkt met staal weer teruggeplaatst.

De molen was zo makkelijk te kruien, dat een beetje (flink) duwen tegen de trap vaak al voldoende was.

Opvalt hoeveel van het bovenhuis kon worden gehandhaafd. Wel is het bovenhuis beplankt in drie lagen om extra stijfheid aan de constructie te geven. De weegbanden zijn behoorlijk dunner geworden.

De te handhaven achterzomer met de nieuwe trap. Het verkoolde hout is er afgeschraapt: wat je nu ziet is de resterende zwarte verkleuring van het hout. Dit is uiteindelijk geschilderd. De beschadigingen zijn daardoor nog zichtbaar: ze zijn deel van de geschiedenis van de molen.

Hergebruik is op alle plekken doorgevoerd. De afgekeurde roeden kregen een tweede leven als balken onder de vloer van de ondertoren.

De oude wachtdeur is nu onderdeel van de afscherming van de aandrijving van de Dekker-pomp.

Op 16 december 2017 werd de molen in oude/nieuwe luister opgeleverd en konden de molenaars Arie Harkes en Daan Ottevanger weer aan de slag. De Dekkerwieken zijn donker geschilderd op grond van het historisch onderzoek dat de architect, Erfgoed Advies Groen, heeft uitgevoerd. Oorspronkelijk waren de Dekkerwieken aluminiumkleurig. In de Tweede Wereldoorlog werden ze op last van de bezetter in een schutkleur geschilderd, omdat Engelse bommenwerpers de schittering 's nachts als baken zouden kunnen gebruiken. Na de oorlog is de dekkende kleur gehandhaafd tot het moment dat de Dekkerwieken in 1966 werden verwijderd. De officiële opening volgt later

Het bouwen van een stalen roede

DOOR: IDS H. VAN DER HONING (met dank aan Edwin Nieman en Martijn Scholtens)

AFBEELDINGEN: EDWIN NIEMAN EN IDS H. VAN DER HONING

Roeden staan bloot aan weer en wind. Ook rukwinden en vangkrachten verkorten de levensduur van een roede. Dat geldt voor houten en voor stalen roeden.

In 2017 kwamen problemen aan het licht bij een nieuwe bouwwijze voor stalen roeden. Door de lengte van een complete roede was het transport en het dompelen in een verzinkbad een groot probleem. Een oplossing was om de roede in het midden te delen. Na het verzinken en het transport naar de molen konden de delen tot een complete roede worden samengevoegd. Het idee van gedeelde roeden was leuk, maar al snel bleken de bevestiging met bouten en moeren gebreken te verto-

nen. De angst voor roedebrek zorgde bij 83 roeden in 48 Nederlandse molens voor de vraag naar nieuwe roeden (bron: www.molendatabase.nl/nederland/gedeelderoeden.php). Voor 2018 spreken we daarom van het "Jaar van de Roede".

Dit artikel laat in stappen de bouw van een stalen roede zien zoals die wordt uitgevoerd in de werkplaats van Molenbouwer Dunning in Adorp. Molenbouwers Edwin Nieman en Martijn Scholtens doen het nog eenmaal duidelijk voor. Daarna moet u het zelf kunnen...

1 Na het inslijpen van kijkgaten ligt het roest voor het opscheppen. De binnenkant van een stalen roede blijft kwetsbaar ondanks een behandeling tegen roest. Vervanging om de 30 tot 50 jaar blijft nodig.

2 Het roede probleem van 2017: in het midden gedeelde roeden. Bouten en dwarsschotten kunnen verbuigen en breken.

3 Bij de firma Dunning is negen en een half ton aan Cortenstaal afgeleverd. Cortenstaal is redelijk roestvast, zodat verzinken niet noodzakelijk is. De plasma-snijder loopt langs een geleider om de platen op maat te snijden. Ter hoogte van de askop komt de dikste plaat van 10 millimeter en via platen van 8 en 6 millimeter zijn de platen aan de einden van de roede 4 millimeter dik. Op die manier wordt de roede in zijn geheel 30 procent lichter en de uiteinden zijn dan meer buigzaam.

4 Op de grond liggen houtblokken in diverse diktes. Hierover ligt de eerste samengestelde zijplaat in de juiste kromming (porring). Hierbovenop worden houten blokken gelegd en hier overheen komt de andere zijplaat te liggen. Met veel lijmklemmen worden de zijplaten in de juiste onderlinge ligging gehouden en op schragen gelegd. Met twee takels wordt de achterplaat van de roede op de opstaande randen van de beide zijplaten gelegd. De randen van de platen moeten elkaar onderling net raken.

5

Het lassen in de lengterichting gebeurt in twee stappen. Allereerst brengt de bouwster een hechtlas aan: iedere 15 centimeter naad wordt een dunne las van een centimeter gelegd. Als later (afb 8) alle vier platen 'gehecht' zijn, wordt de algehele las gelegd

6

Nadat de drie platen hun hechtlas hebben gekregen, is de roede voldoende stevig om de houtblokken (op twee na) en de lijmklemmen te kunnen weg halen. Met de takels wordt de roede omgedraaid en een lange 'kano' komt in beeld. Ter hoogte van de askop worden de dwarsschotten aangebracht: die geven tegendruk aan de wiggen in de askop.

7

De 'kano' ligt op schragen en met de takel wordt de laatste plaat daarop gelegd. De voorplaat komt op dwarslatjes te liggen om te voorkomen dat de plaat in de 'kano' valt. De voorplaat moet weer nauwkeurig op de opstaande zijplaten komen te liggen, met de hoeken van de platen tegen elkaar. Hechtlassen verbinden nu de vier platen van de roede.

8

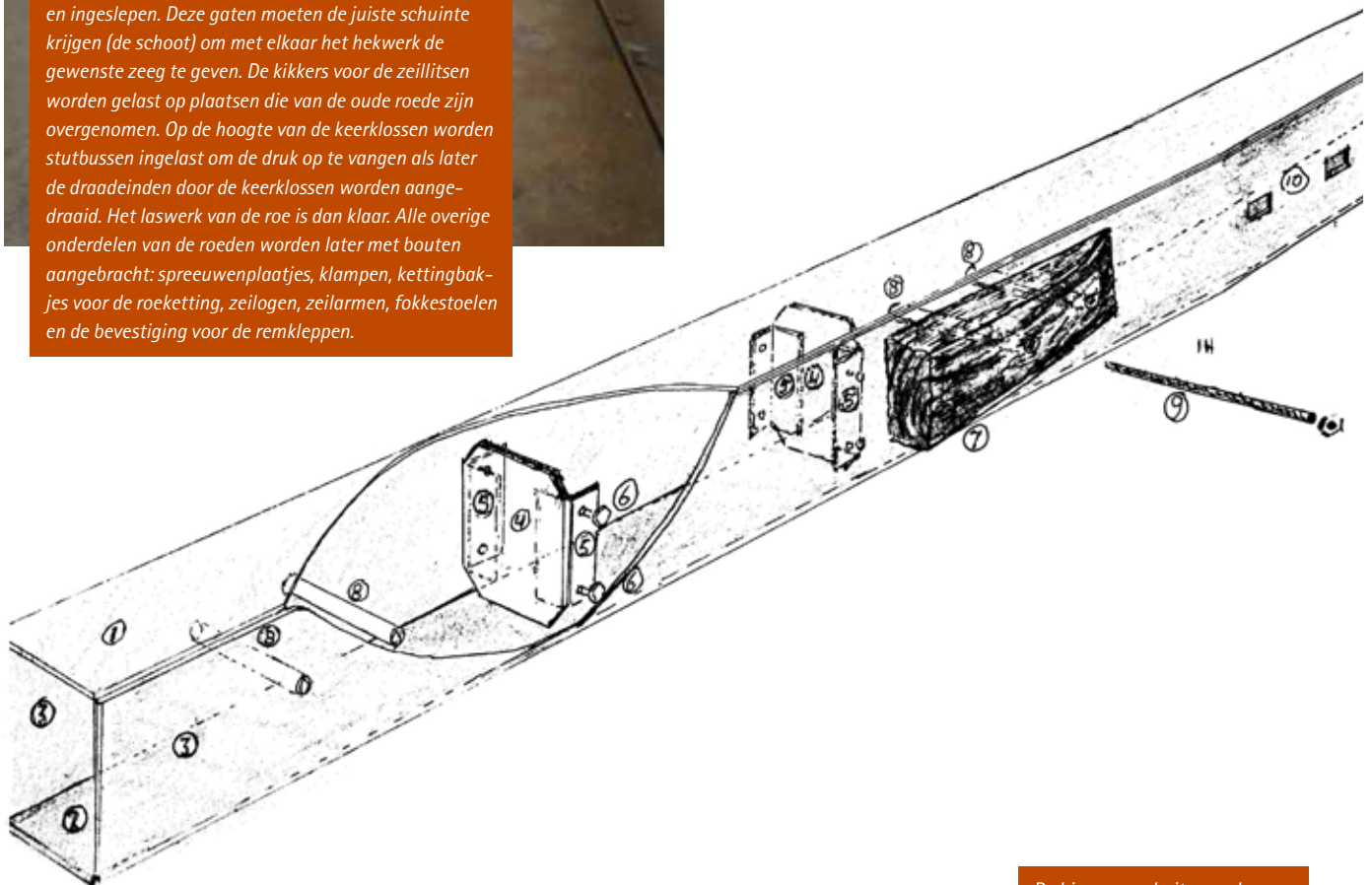
Om de roede makkelijk te kunnen wentelen worden twee 'rolvelgen' om de roe gezet. Deze rolvelgen draaien op rollen in grondsteuners. Bij het aanbrengen van de definitieve lengtelassen heeft de lasser het werkstuk het liefst onderhands met de opening van de lasnaad naar boven. Bij een lengte van 25 meter wordt bij elkaar 100 meter las gelegd. Het lassen gebeurt in stappen van 30 centimeter. Dan wordt de roe een kwartslag gedraaid voor de volgende 30 centimeter laswerk. Met drie personen is het vlot doorwerken: een draaier in het midden en twee lassers die vanuit het midden naar de einden werken.

De gaten voor de hekstocken worden vorgeboord en ingeslepen. Deze gaten moeten de juiste schuine krijgen (de schoot) om met elkaar het hekwerk de gewenste zeeg te geven. De kikkers voor de zeillitsen worden gelast op plaatsen die van de oude roede zijn overgenomen. Op de hoogte van de keerklossen worden stutbussen ingelast om de druk op te vangen als later de draadeinden door de keerklossen worden aangedraaid. Het laswerk van de roe is dan klaar. Alle overige onderdelen van de roeden worden later met bouten aangebracht: spreuwenplaatjes, klampen, kettingbakjes voor de roeketting, zeilogen, zeilarmen, fokkestoelen en de bevestiging voor de remkleppen.

De buitenkant van de roede is met een bescherm laag behandeld en de binnenkant is getectyleerd. De molenmaker kan met het houtwerk beginnen. Alles wat met het voor- en het achterhek te maken heeft, wordt in de werkplaats passend gemaakt. Pas na het steken van de roede worden deze onderdelen aangebracht.

Tekening van een roede, opengewerkt ter hoogte van de askop:

1. voorplaat
2. achterplaat
3. zijplaat (2 stuks)
4. dwarsschot (2 stuks)
5. hoekprofiel (4 stuks)
6. bouten in dwarsschotten (8 stuks)
7. keerklos (2 stuks)
8. stutbussen (4 stuks)
9. draadeind (4 stuks)
10. hekstockgaten (ongeveer 26 stuks)

Roede nummer 314 van molenbouwer Dunning is bestemd voor molen Hollands Welvaart in Mensingeweer.

De binnen- en buitenroede voor Molen Hollands Welvaart

MOLENSTEENMAKERIJ

**HANS
TITULAER**

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen,
maaltechnisch advies.

Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.

Restauratie van stenen en maalstoelen.

Kweernen, wrijfstenen, demo-stentjes.

Kneus- en scherphamers.

www.molensteinen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland

Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86

E-mail: molensteinmakerij@planet.nl

**Had u hier
uw advertentie
willen hebben?**

**Neem dan
contact op via
[boekhouding@
vrijwilligemolenaars.nl](mailto:boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl)**

Koning
Molenzeylen

- *Nieuwe zeilen*
- *Reparaties*
- *Touwwerk*
- *Smeermiddelen*
- *En meer...*

Fa. Koning v.o.f.
058-2135830 / 06-15107316
info@koning-molenzeylen.nl

www.koning-molenzeylen.nl

**Zeilmakerij
van Neerven bv**

**MOLENZEILEN IN
WK77 BRUIN OF WIT,
MARLON BOLUS ROOD**

Driek van Erpstraat 1

5341 AK OSS

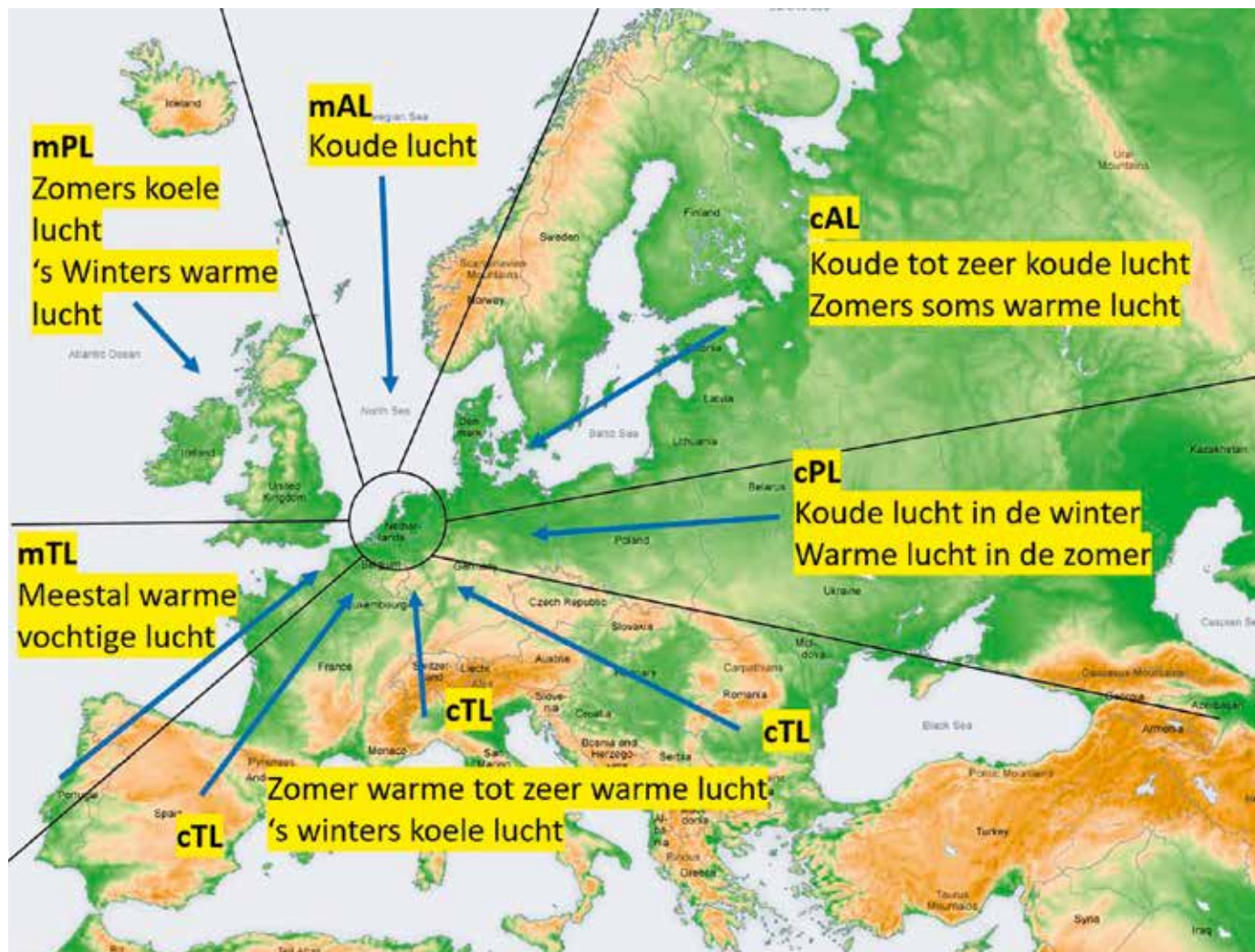
Tel. 0412-624028

Fax. 0412-627973

info@zeilmakerijvanneerven.nl

**DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!**

Windstreken en luchtsoorten

Reliëfkaart van Europa met de luchtsoorten en hun richting en eigenschappen

Nederland heeft het hele jaar door met allerlei luchtsoorten te maken. Die voeren kou of warmte aan, vochtige lucht of droge lucht, staalblauwe luchten of veel wolken. We gaan eens kijken welke luchtsoorten ons allemaal kunnen bereiken.

DOOR: DAVID HENNEVELD, weerkundige

Luchtsoorten

Als we de klok rond gaan van west met de klok mee naar opnieuw west dan vinden we de volgende luchtsoorten met hun afkortingen:

- Maritiem Polaire Lucht (mPL)
- Maritiem Arctische Lucht (mAL)
- Continentaal Arctische Lucht (cAL)
- Continentaal Polaire Lucht (cPL)
- Continentaal Tropische Lucht (cTL)
- Maritiem Tropische Lucht (mTL)

Maritiem staat voor aanvoer over water. Dat houdt in dat de wind uit zuidwestelijke tot noordelijke richting zal waaien.

Continentaal wil zeggen dat de wind over land waait. Die kan dus automatisch alleen maar komen uit richtingen tussen noordoost en zuid. Alles gezien vanaf Nederland. Polaire lucht is oorspronkelijk afkomstig van de Atlantische Oceaan tussen ongeveer 45 en ongeveer 65 graden noorderbreedte. Arctische lucht komt oorspronkelijk van de

Noordelijke IJsee. Tropische lucht komt ofwel uit de omgeving van de Azoren of uit het zuidoosten van Europa en het noorden van Afrika.

Seizoenen

Natuurlijk is er ook nog een groot verschil tussen het zomer- en het winterseizoen. Vooral bij continentale lucht is die 's zomers warm tot heet en 's winters koud tot zeer koud. Maritieme lucht heeft meer gematigde

temperaturen, omdat zeewater nu eenmaal veel langzamer zal opwarmen en afkoelen. In de winter is deze luchtsoort naar verhouding zacht, in de zomer relatief koel.

Maritieme lucht

Lucht die maritiem is wordt over zeeoppervlakken naar ons land aangevoerd. Hierdoor heeft de lucht een bepaalde eigenschap, die vaak gematigd is, dat wil zeggen zonder grote temperatuursprongen. De zeewateren die ons land beïnvloeden zijn de Atlantische Oceaan (vanaf de Azoren tot en met IJsland), de Noordzee en de Noorse Zee. Lucht die over deze grote wateroppervlakken naar Nederland stroomt, is vaak nogal vochtig met wolkenvelden en regelmatig valt er dan neerslag.

Lagedrukgebieden op de Atlantische Oceaan zetten deze lucht in beweging, zowel aan de voorzijde als aan de achterzijde. Met name lucht uit het zuidwesten kan erg vochtig zijn, vooral in de warme sector van het lagedrukgebied. Lucht van meer noordelijke breedte (tussen west en noord) is vaak wat droger, omdat deze luchtsoort gewoonlijk kouder is. Koude lucht kan nu eenmaal minder vocht bevatten dan warme lucht.

Lagedruk gebieden

Zoals gezegd zijn vooral lagedrukgebieden

veroorzaker van winden tussen zuidwest en noord. Hiermee trekken dan storingen over het land met neerslag en vaak is het ook windig weer. Als het koufront is overgetrokken en achter een lagedrukgebied om onstabiele lucht ons land binnenstroomt dan wordt de wind meer west tot noordwest. Je zal dan merken, dat de wind vaak in de avond (sterk) af gaat nemen, meer dan bij wind uit het zuidwesten tot westen. Overdag zijn west tot noordwesten winden onrustige maalwinden en sterk vlagerig. Dit heeft alles te maken met het feit dat de luchtsoort onstabiel is. Overdag zullen de onderste luchtlagen door de thermiek mengen met de luchtlagen erboven (tot ongeveer 2 kilometer hoogte) en de wind van die hoogte zal dan deels naar beneden afgebogen worden: hierdoor wordt de wind vlagerig. Tegen zonsondergang koelt het in deze luchtsoort vrij snel af: koude lucht is en wordt naar verhouding zwaar. Hierdoor neemt de windsnelheid dan ook snel af.

Continentale lucht

Continentale lucht is vaak vrij droge lucht, omdat deze nauwelijks tot niet over wateroppervlakken stroomt. Hierdoor komen in deze luchtsoort vaak opklaringen voor en hierdoor kan deze in de zomer goed opwarmen en in de winter fors afkoelen. Hogedrukgebieden zijn vaak bringers van deze winden tussen

noordoost en zuid; een tegenhanger is dan altijd een lagedrukgebied boven de Middellandse Zee. De hogedrukgebieden liggen dan boven Noord-, Noordoost- en Oost-Europa. Een extra uitdrogende factor voor deze winden zijn de bergketens in het midden van Europa. In die bergen verlies de lucht veel vocht voordat die Nederland bereikt, dit vooral bij wind uit het zuidoosten. Vaak blijft deze wind doorwaaien, ook vlak voor en na zonsondergang. 's Avonds zal hij wel iets afnemen ten opzichte van de dag maar wegvallen zal deze wind niet. Overdag is dit een vrij stabiele maalwind: de wind kent weinig schommelingen kijkende naar de snelheid door de dag heen. De sterkte is over het algemeen windkracht 2 tot 5.

Tropische lucht

Continental tropische lucht komt alleen voor in de late lente, de zomer en de vroege herfst.

Vrijwilligers werven met de affichemaker

DOOR: ED VAN GERVEN

Zonder vrijwilligers geen bruisende molen! Ze zijn hard nodig, niet alleen om de molen draaiend te houden, maar bijvoorbeeld ook om publiek rond te leiden, activiteiten te organiseren of als medewerker de winkel te bemensen. Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde!

Als u op uw molen meer vrijwilligers nodig heeft, wilt u dit natuurlijk zoveel mogelijk mensen laten weten. Om u hierbij te helpen heeft De Hollandsche Molen een nieuwe affichemaker ontwikkeld. Zoekt u molenaars, bestuursleden of molengidsen?

Maak uw eigen affiche en hang deze dan niet alleen op in de molen, maar ook in bijvoorbeeld de bibliotheek, de supermarkt en het buurthuis. Kortom, overal waar veel mensen komen.

Tip: Vermijd een donkere of drukke foto, want daardoor wordt de tekst op de foto moeilijker te lezen.

Meer informatie over het werven van vrijwilligers vindt u op de website van De Hollandsche Molen: molens.nl/cursusoverzicht/vrijwilligers-werven/

De Hollandsche Molen

**OP DEZE MOLEN
ZOEKEN WIJ**

- MOLENAARS IN OPLEIDING (MIO)
- MOLENGIDS
- KLUSSEER
- WINKELHULP
- BESTUURSLID

VOOR MEER INFORMATIE KUNT U ONS BELLEN
OP: 06-14141414 OF STUUR EEN E-MAIL NAAR:

De vrijwilliger heeft recht op een veilige werkplek

DOOR: KAREL OUENDAG

Onlangs verscheen in NRC Handelsblad onderstaand verslag van een rechtszaak. De klusgroep van de Parochie H.H. Vier Evangelisten was aan het werk op het dak van de kerk in Duiven voor het aanbrengen van verlichting. Eén van de vrijwilligers viel daarbij naar beneden en raakte ernstig gewond. De man stelde de parochie en haar verzekeraar aansprakelijk voor de schade. Hij was weliswaar niet in dienst bij de kerk, maar hij had wel schade geleden toen hij voor de kerk aan het werk was. De verzekeraar weigerde uit te keren en kreeg daarin bijval van de Arnhemse kantonrechter. De verlichting was immers vrijwillig geplaatst en niet in de uitoefening van een bedrijf.

Rechtszaak

In hoger beroep oordeelde het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, dat de parochie wel aansprakelijk was. De parochie had een duidelijke

structuur, net als de klusgroep. Er was sprake van een gezagsverhouding: de klusgroep kwam eens in de maand bij elkaar en er was nauw overleg met het parochiebestuur. De parochie had bovendien de opdracht gegeven de verlichting te plaatsen en was verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van de kerk en het kerkhof. Het plaatsen van de lampen had net zo goed gedaan kunnen worden door een van de werknemers van de parochie. Er was puur uit kostenoverwegingen gekozen voor vrijwilligers.

De Hoge Raad sluit zich daarbij aan. Het doel van de zorgverplichting is bescherming bieden aan mensen die zich in een vergelijkbare positie bevinden als een werknemer, dus ook aan vrijwilligers. De parochie is aansprakelijk.

Verzekering

Het is natuurlijk te hopen dat je het nooit meemaakt. Helemaal uitgesloten is dat echter

niet. In de afgelopen 40 jaar vielen er op molens 10 doden en evenveel zwaargewonden. Op 99 procent van de molens is nooit iets ernstigs gebeurd. Dat er niets gebeurd is, wil echter niet zeggen dat er niets kán gebeuren. Je zult die ene maar zijn. Dan is het wel belangrijk, dat de moleneigenaar een aansprakelijkheidsverzekering heeft. De moleneigenaar is immers aansprakelijk voor de veiligheid. Er zijn nog steeds molens die niet of onvoldoende verzekerd zijn. Als je niet zeker bent hoe dat bij jou zit, dan kun je dat beter even navragen. Mocht jou moleneigenaar er niet uitkomen, dan kan die altijd contact opnemen met het verzekeringssecretariaat van het Gilde (boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl).

Voorkomen is natuurlijk beter dan genezen, maar als het op genezen aankomt moet daar wel geld voor zijn.

Drentse molens laten wieden massaal rondgaan

Veel van de 38 molens in Drenthe zijn zaterdag 25 augustus 2018 te bewonderen. Het merendeel opent dan de deuren voor publiek op de Drentse Molendag. De molenaars staan klaar om bezoek te ontvangen.

Deze provinciale molendag is georganiseerd door Molenstichting Drenthe en het Gilde voor Vrijwillige Molenaars (afd. Drenthe).

Aanvankelijk is deze dag in het leven geroepen om collega-molenaars een plezier te doen. Die kunnen namelijk op de Nationale Molendag in mei zelf niet op (molen)pad, omdat ze dan op hun eigen troetelkind vertoeven. Later hebben diverse provincies of regio's dit voorbeeld gevolgd.

De deelnemende molens zijn herkenbaar aan de Drentse Molendagvlag. Kijk voor meer (actuele) informatie op www.molensindrenthe.nl

Germ Geersing

Opening Nationale Molendag

Op vrijdag 11 mei jongstleden gaf minister Van Engelshoven van OC&W in molen De Vrijheid in Schiedam het startschot voor de Nationale Molendagen 2018. Samen met molenaar Theo de Rooij liet zij met een heftruck een pallet zakken; daarop stond een model van de molen, een paar zakken meel en de poster van Nationale Molendag. Voor de minister was het de eerste kennismaking met de Nederlandse molenwereld. Tijdens de UNESCO-bijeenkomst op 7 december 2017 was de minister verhinderd en nu leek dit een mooie gelegenheid voor haar om 'acte de présence' te geven. Vertegenwoordigers van De Hollandsche Molen, het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde, het Gild Fryske Mounders en het Gilde van Vrijwillige Molenaars waren aanwezig. Na de officiële openingshandeling kreeg de minister van molenaar Theo de Rooij

een rondleiding door de molen en overwon ze haar hoogtevrees door tot stellinghoogte de molen te beklimmen. Traditiegetrouw krijgt elke minister van Cultuur de volledige lesstof van het Gilde overhandigd. In dit geval stond de volledige nieuwe lesstof op een USB-card met het logo van het Gilde. Na de rondleiding was er een informeel samenzijn in de pas gerestaureerde molen De Walvis.

©2018 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

WORD MOLENAAR

Op het omslag deze keer de standaardmolen "Tot voordeel & Genoegen" in het Gelderse Alphen aan de Maas met molenaar Jeg Li aan het kruiwiel. Jeg Li is veel op de molen te vinden; deze is namelijk bijna dagelijks open. Het is een gesloten standaardmolen, gebouwd in 1798 en is in 1963 zo'n 25 meter verplaatst, terwijl alleen de roeden waren uitgenomen. Sinds 1978 is de molen eigendom van de gemeente (tegenwoordig: West Maas en Waal) en heeft een behoorlijk goede windvang op de Maasdijk.

De molen heeft maar liefst 3 koppels stenen; een koppel 17der stenen als voormolen en twee achtermolens (14der en 17der), aangedreven door een spoorwiel op een korte spil!

De overeenkomst van de oude en nieuwe foto is natuurlijk het kruien. De molenaar op de oude foto is duidelijk in een binnenkruier aan het werk. Wie die molenaar is op de oude foto is ons onbekend, evenals in welke molen de foto is gemaakt. Als er iemand meer informatie kan geven over deze molenaar en zijn molen houden wij ons aanbevolen. Deze informatie kan gestuurd worden naar redactie@vrijwilligemolenaars.nl

De redactie van de Gildebrief

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!

